

márne informácie získané cieleným prieskumom a ich interpretáciu (napr. zraniteľnosť, únosnosť, vplyvy, strety záujmov, návrhy opatrení) – všetko vhodne graficky (mapovo) spracované. Najmä multikriteriálne hodnotenie a porovnanie variantov by malo byť metodicky korektne spracované tak, aby bol každý krok hodnotenia kontrolovateľný.

- V kroku *Verejné prerokovanie Správy o hodnotení* respondenti uvádzajú, že informovanosť o termíne a účele verejného prerokovania býva mimo väčších miest nízka, niekedy aj zámerne. Nedostatočná je informovanosť a odozva od obcí. Experti v tejto oblasti navrhujú, aby verejné prerokovania nevedli investori, ale odborne spôsobilé osoby. Mala by mu predchádzať osвета o zásadách a procedúre verejného prerokovania.

- Pri spracovaní *Posudku* viacerí experti konštatujú, že Posudky často prehliadajú výrazné metodické nedostatky Správ o hodnotení. Jednotliví posudzovatelia nie sú schopní naozaj korektne posúdiť všetky časti takéhoto širokospektrálneho dokumentu. Preto navrhujú, aby sa zabezpečila dôsledná odborná expertíza dokumentácie nie jedným, ale skupinou environmentálnych odborníkov, ktorých by neodmeňoval priamo investor, ale MŽP SR. Posudok by mal byť spracovaný podľa "kritérií hodnotenia kvality". MŽP SR by malo robiť výber posudzova-

vateľov na základe ich odbornej úrovne, a nie akéhosi proporcionálneho systému. Posudzovateľ by mal vstupovať do EIA ešte pred ukončením spracovania dokumentácie a mal by sa povinne zúčastniť verejného prerokovania.

Uviedli sme niekoľko najvýznamnejších pripomienok, ako ich formulovali oslovení experti v rámci výskumného projektu, ktorého cieľom bolo zhodnotiť uplatňovanie zákona NR SR č. 127/1994 Z. z. Aj keď nemusíme vždy a bezozvyšku súhlasíť so všetkými tvrdeniami, bolo by správne brať do úvahy názor tých, ktorí majú viacročné praktické skúsenosti s problematikou EIA. Vzhľadom na závažnosť týchto pripomienok bude iste zaujímavý postoj MŽP SR, ktoré v tomto procese plní funkciu konečného posudzujúceho orgánu, riadi a usmerňuje celý proces EIA a vypracúva záverečné stanovisko. Preto je, samozrejme, aj zodpovedné za súčasný stav uplatňovania tohto zákona.

Peter Tremboš

RNDr. Peter Tremboš (1960), vedecko-pedagogický pracovník katedry fyzickej geografie a geoekológie, PRIF UK, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava.
E-mail:trembos@nic.fns.uniba.sk

EIA očami spracovateľa a posudzovateľa dokumentácie

Procesu hodnotenia podľa zákona NR SR č. 127/1994 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (ďalej zákona) som sa mala možnosť zúčastniť ako spracovateľ dokumentácie, spracovateľ posudku i ako občan (verejný). V každom postavení bolo nevyhnutné, ale veľmi prínosné, vysporiadať sa s problémami, ktoré prináša aplikácia zákona do praxe. Najviac si cením skúsenosti, ktoré som získala ako spracovateľ dokumentácie. Poznanky z Bratislavského kraja svedčia o tvrdej kritike odbornej stránky dokumentácie, predovšetkým na verejnom prerokovaní Správy o hodnotení, ale aj v písomných stanoviskách dotknutých orgánov, obcí, mimovládnych organizácií a občianskych iniciatív alebo združení.

Vypracovanie dokumentácie – Zámeru a Správy o hodnotení – predstavuje pre riešiteľský kolektív prob-

lém najmä z hľadiska rozsahu odbornej náplne. Často je limitovaný predstavou navrhovateľa (investora) o rozsahu a účelnosti finančného zabezpečenia. Pre riešiteľa je veľmi nepríjemné obhajovať na verejnom prerokovaní predkladaný obsah Správy o hodnotení v prípade, že uznáva potrebu širšieho rozsahu posudzovaného predmetu, ale nemohol tak postupovať, pretože mu to nedovoľoval finančný rozpočet. Navrhovateľ si často vyberá najlacnejšieho spracovateľa dokumentácie, čo sa však zväčša odráža na jej obsahovej náplni. Verejný však nezaujíma problém finančných prostriedkov, ale obsah dokumentácie. Kvalita sa potom často nahrádza kvantitou a dokumentácia obsahuje obsiahly text, v ktorom sa každému, najmä však laickej verejnosti, ťažko orientuje a hľadá podstatné.

Ďalšou skúsenosťou z oblasti vypracovania doku-

mentácie sú rôzne špecifické požiadavky dotknutých orgánov, ktoré často oznámia až po vypracovaní Správy o hodnotení a jej verejnom prerokovaní. V mnohých prípadoch sú to požiadavky na ďalšie prieskumy, resp. doplnenie alebo dopracovanie tejto správy. V niektorých prípadoch tieto požiadavky v predprojektovej fáze nemajú opodstatnenie a ich vznesenie patrí skôr ku stavebnému konaniu.

Veľmi dobrou skúsenosťou je začať komunikáciu medzi spracovateľom dokumentácie (v spolupráci s navrhovateľom) a dotknutou obcou hneď v začiatkoch procesu EIA. Vtedy sa veľmi jasne identifikujú najcitlivejšie okruhy problémov a spôsoby ich riešenia, napr. kompenzačnými opatreniami. Zdá sa, že je to úplne logický postup, avšak v praxi sa málo používa. Komunikácia sa obmedzuje len na písomný styk a predkladanie hotovej dokumentácie, čo k riešeniu problémov veľmi neprispieva.

Špecifickou požiadavkou v dvoch prípadoch v Bratislave bolo určiť ochranné pásmo priemyselného podniku. Najväčším konfliktom v oboch prípadoch boli diametrálne odlišné spôsoby využitia územia v blízkom susedstve – na priemyselnú výrobu a na bývanie. V minulosti ochranné pásmo priemyselných podnikov neexistovali a bytová výstavba sa často priblížila až k územiu priemyselného podniku. Negatívne dôsledky netreba vymenúvať. Zrušiť obytnú funkciu? Zastaviť existujúcu výrobu, alebo obmedzovať jej rozvoj? Je to veľmi zložitá, až nemožná vyriešiť. Avšak v prípadoch, keď v okolí priemyselného podniku obytná zástavba ešte neexistuje, bolo by určite pre obidve strany prínosné zabrániť jej. Toto sú hlavné dôvody, prečo povoľujúce orgány, hygienici, miestna samospráva, ale aj samotné podniky žiadajú o stanovenie ochranného pásma. V rámci EIA jednej aktivity z celkovej činnosti priemyselného podniku je nemožné poskytnúť dostatočné podklady o dosahu a druhu vplyvov celej priemyselnej činnosti v priestore. Okrem toho, na vyhlásenie ochranného pásma priemyselného podniku neexistuje u nás nijaká právna úprava ani metodický pokyn. Požiadavky stanovenia ochranného pásma podniku pravdepodobne preto vystupujú do popredia v súvislosti s procesom posudzovania vplyvov nových činností v rámci existujúcich priemyselných podnikov. Problém stanovenia ochranného pásma priemyselného podniku by sa mal riešiť na inej úrovni (teda nie v rámci posudzovania konkrétnej činnosti podľa zákona).

Moje skúsenosti ako spracovateľa posudku sa týkajú najmä kvality Správy o hodnotení, priebehu jej verejného prerokovania, postojov navrhovateľa a spracovateľa dokumentácie i stanovísk dotknutých orgánov.

Za prínos pre spracovateľa posudku považujem účasť na verejnom prerokovaní Správy o hodnotení. V niektorých prípadoch to nebolo možné, pretože Ministerstvo

životného prostredia SR určilo posudzovateľa až po verejnom prerokovaní. Veľmi citlivým problémom je postoj navrhovateľa k záverom posudku. Prevláda predstava, že keď navrhovateľ platí za vypracovanie posudku, očakáva kladný výsledok a za negatívny predsa nebude platiť. V kontroverzných prípadoch, najmä takých, ktoré majú veľkú publicitu, sa na spracovateľa posudku vyvíjajú priame i nepriame tlaky zo strán, ktoré častokrát nemajú s odbornosťou nič spoločné.

Komunikácia spracovateľa posudku so spracovateľom Správy o hodnotení je väčšinou dobrá, bezkonfliktná a založená predovšetkým na odbornej a vecnej diskusii. Stretla som sa však aj s prípadom, keď spracovateľ Správy o hodnotení, či už zámerne, alebo neúmyselne poskytol spracovateľovi posudku zavádzajúce a nepravdivé informácie, ktoré potom bolo treba konfrontovať s informáciami od navrhovateľa a dotknutých orgánov. Vzhľadom na množstvo komplikácií, ktoré sa môžu vyskytnúť v priebehu vypracovania posudku, považujem – na rozdiel od mnohých navrhovateľov – zákonom stanovenú lehotu na vypracovanie posudku za zodpovedajúcu.

Najjednoduchšie bolo vystupovať v úlohe verejnosti, či už formou písomných stanovísk alebo vystúpení na verejnom prerokovaní, pretože z tejto aktivity nevyplýva žiadna zodpovednosť. Niekedy prichádzajú občania na verejné prerokovanie preto, aby sa niečo dozvedeli, alebo opýtali, ale v niektorých prípadoch aj s odhodlaním nevypočúť si ani argumenty spracovateľa Správy o hodnotení, ani navrhovateľa. Na snahu moderátora usmeriť priebeh prerokovania reaguje táto verejnosť odmietavo a o kultúre spoločenského správania sa nemožno ani hovoriť. Je však pozitívnym momentom, že aj v takýchto prípadoch sa nájdu jednotlivci, ktorí majú odvahu vzniesť kritiku do vlastných radov. V tejto súvislosti veľkú úlohu zohrávajú občianske iniciatívy a združenia. Podľa mojej skúsenosti môže byť ich pôsobenie a poslanie diametrálne odlišné a vo veľkej miere závisí od odborníkov z rôznych oblastí, ktorými sa obklopujú. Iniciatívy verejnosti, a vôbec záujem obyvateľov dotknutej obce o veci verejné, zohrávajú v procese EIA dôležitú úlohu, čo sa ukázalo na konkrétnych prípadoch. Avšak aj tu hrozí možnosť zneužitia a manipulácie s verejnou mienkou v záujme konkurenčného boja. Je určite pozitívnym signálom, že verejnosť v procese posudzovania začína vystupovať aktívnejšie a uvedomuje si možnosť ovplyvňovania vecí verejných v rámci zákona, ktorý vnáša demokraciu aj do praktického života.

Soňa Antalová

RNDr. Soňa Antalová, CSc. (1953), ECO – AS, spol. s r. o., Levočská 11, 851 01 Bratislava